

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки та управління

Обліково-фінансовий факультет

Кафедра фінансів і кредиту

ФІНАНСИ

**методичні рекомендації для проведення практичних занять студентів
3-го курсу денної форми навчання напрямку підготовки 6.030601
«Менеджмент»**

МИКОЛАЇВ
2015

УДК 336.1

ББК 65.20

Ф 59

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 18.03.2015 р., протокол № 7.

Укладачі:

Рябенко Г. М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредит Миколаївський національний аграрний університет;

Рецензенти:

Кузьома В. В. – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації Миколаївського національного аграрного університету

Сарафін С. В. - керівник відділення МРУ ПАТ КБ «Приватбанк»

ЗМІСТ

Вступ	4
ТЕМА 1. СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ, ЇХ ФУНКЦІЇ ТА РОЛЬ	5
ТЕМА 2. ФІНАНСОВА СИСТЕМА	6
ТЕМА 3. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ТА ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ	8
ТЕМА 4. ФІНАНСИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР	10
ТЕМА 5. ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ	12
ТЕМА 6. БЮДЖЕТ І БЮДЖЕТНА СИСТЕМА	13
ТЕМА 7. ДОХОДИ ТА ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	15
ТЕМА 8. ПОДАТКИ ТА ПОДАТКОВА СИСТЕМА	17
ТЕМА 9. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ	18
ТЕМА 10. ДЕРЖАВНІ ЦІЛЬОВІ ФОНДИ	20
ТЕМА 11. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ ТА ДЕРЖАВНИЙ БОРГ	21
ТЕМА 12. СТРАХУВАННЯ ТА СТРАХОВИЙ РИНОК	23
ТЕМА 13. ФІНАНСОВИЙ РИНОК	25
ТЕМА 14. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ	26
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	28

ВСТУП

Фінанси відіграють надзвичайно важливу роль у суспільстві. Вони формують його життєздатність, потенціал, відображають рух вартості створеного у суспільстві ВВП, тобто обмінні й розподільні відносини економічної системи, її розвиток. Докорінно змінюється система ціноутворення, бюджетна система, а також системи оподаткування, кредитування і розрахунки, з певним розвитком змінюється ринкова інфраструктура у сфері фінансово-кредитних відносин. Ці умови вимагають від фахівців, які працюють на підприємствах, а також в установах фінансово-кредитної системи глибокого опанування науки про фінанси і водночас підвищують свою компетентність, базуючись на нормативних актах, що регулюють практику фінансових відносин. Саме це і створює підґрунтя для кваліфікованої оцінки фінансового стану підприємства, фінансової ситуації в господарстві, країни в цілому, сприйняття ефективних управлінських рішень, без чого шанси на успіх у конкурентній ринковій боротьбі значно зменшуються.

Формування майбутніх фахівців з фінансів, обліку, економіки та менеджменту передбачає вивчення фундаментальних економічних дисциплін, засвоєння базових економічних понять і категорій, їх взаємозв'язків і взаємозалежності, впливу на суспільство, окремі підприємства та громадян.

У процесі вивчення дисципліни вирішуються такі завдання: вивчення процесу формування цілісної системи знань про сутність і форми прояву фінансів, дослідження оптимізації фінансових відносин в суспільстві, механізм функціонування і впливу фінансів, склад і структуру фінансової системи, сукупність фінансових органів та інститутів, засади формування і функціонування окремих сфер і ланок фінансової системи; правильне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин держави, господарства й населення; з'ясування ролі фінансів в економічній перебудові суспільства на шляху ринкових відносин; визначення сукупності заходів, що забезпечують використання фінансів, як одного з дійових важелів економічної політики держави.

Дисципліна «Фінанси» передбачає поряд із вивченням теорії фінансів ретельно опрацювати нормативно-правову базу регулювання організації фінансових відносин у сучасних умовах.

Метою методичних рекомендацій є полегшення процесу оволодіння студентами теоретичними навиками з дисципліни «Фінанси». Структура методичних вказівок відповідає плану проведення практичних та семінарських занять: питання, які розглядаються в ракурсі відповідної теми; в частині «завдань для індивідуальної роботи» приведено теми, які можуть бути втілені в рефератах студентів.

Методичні рекомендації складено у відповідності з робочою програмою по даній дисципліні і вони необхідні для систематизації методичних прийомів проведення практичних та семінарських занять.

ТЕМА 1

СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ, ЇХ ФУНКЦІЇ ТА РОЛЬ

Питання до семінарського заняття

1. Предмет науки про фінанси.
2. Сутність фінансів історичної та економічної категорій.
3. Суспільне призначення фінансів, їх потреба в умовах товарного виробництва.
4. Специфічні ознаки фінансів, їх взаємозв'язок з іншими економічними категоріями.
5. Функції фінансів.
6. Вплив фінансів на суспільне виробництво та їх роль у ринковій економіці.

Питання для самостійного опрацювання

1. Історія виникнення та розвитку фінансів.
2. Необхідність фінансів в умовах товарного господарства.
3. Сучасна світова та вітчизняна фінансова думка.
4. Напрями використання фінансових ресурсів.
5. Фінансові резерви: призначення та характерні ознаки.

До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Вартість кінцевих товарів і послуг, виготовлених і наданих на території країни за певний період.
 2. Загальний еквівалент, за допомогою якого насамперед вимірюються витрати праці виробників.
 3. Сукупність грошових відносин, організованих державою, у процесі яких здійснюється формування і використання загальнодержавних грошових фондів для виконання економічних, соціальних і політичних завдань.
 4. Чистий національний продукт, за винятком непрямих податків.
 5. Сфера грошових відносин щодо розподілу вартості суспільного продукту і частини національного багатства, пов'язана з формуванням фінансових ресурсів у розпорядженні держави і її підприємств, використанням цих державних засобів на витрати з розширення виробництва, задоволення соціально-культурних потреб суспільства, які зростають, із вирішенням проблем щодо оборони країни та державного керування.
 6. Покриття витрат за рахунок фінансових ресурсів, акумульованих суб'єктами господарювання і державою.
 7. Створення й використання централізованих фондів.
 8. Відшкодування витрат суб'єктів господарювання з основної діяльності та її розвитку за рахунок власних джерел.
 9. їх сутність полягає в централізації частини доходів структурних підрозділів і корпоративних об'єднань.
 10. Вартість валового внутрішнього продукту, а також частина національного багатства, яка набуває грошової форми.
 11. Процес вкладення грошей у ті або інші об'єкти із розрахунком на збільшення їх вартості, а також отримання додаткового доходу.
 12. Фонди, що створюють міністерства та відомства.
Одна частина перерозподілених грошових ресурсів шляхом бюджетного фінансування знову переходить у сферу матеріального виробництва, щоб почати новий цикл первинного розподілу з наступним перерозподілом, інша частина перерозподілених грошових ресурсів переходить у сферу споживання.
 14. Розподіл доданої вартості й формування первинних доходів суб'єктів, які беруть участь у створенні ВВП.
 15. Передавання майна в користування за певну плату і на певний термін.
- а) Фінанси;**
 - б) гроші;**
 - в) валовий внутрішній продукт;**
 - г) державні фінанси;**
 - д) національний дохід;**
 - є) об'єкти дії розподільної функції фінансів;**
 - ж) первинний розподіл;**

- з) перерозподіл;
- і) відомчі фонди;
- к) корпоративні фонди;
- л) кінцевий результат перерозподільного циклу;
- м) фінансове забезпечення відтворювального процесу;
- н) самофінансування;
- о) оренда;
- п) інвестування

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Фінанси — економічний інструмент розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу.
2. Сутність фінансів полягає у їх функціях.
3. На сучасному етапі розвитку фінансів відбувається поступове зростання їх ролі на макрорівні і зниження значення — на мікрорівні.
4. Однією з ознак фінансів є рівноправність держави та інших суб'єктів фінансових відносин.
5. Спочатку термін **finantia** означав податкові надходження в бюджет.
6. Матеріальна основа фінансів — гроші.
7. Фінанси не є історичною категорією.
8. Суспільне призначення фінансів виявляється у формуванні та використанні грошових фондів держави за допомогою особливих форм руху вартості,
9. Фінанси і гроші мають ідентичний зміст.
10. Фінанси і гроші мають ідентичні функції.
11. За хронологією першою виникла бюджетна ланка фінансової системи.
12. Нерозвинені форми фінансів мали продуктивний характер.
13. Фінанси — вираження розподільної сфери економічних відносин.
14. Регулярне надходження коштів у бюджет досягається шляхом створення фіскального апарату.
15. Структура витрат державного бюджету практично не змінювалася протягом багатьох століть.

ТЕМА 2 ФІНАНSOVA СИСТЕМА

Питання до семінарського заняття

1. Сутність поняття "фінансова система", її внутрішня структура.
2. Призначення і специфічні ознаки сфер та ланок фінансової системи.
3. Правове регулювання фінансових відносин.
4. Управління фінансовою системою. Суб'єкти управління фінансами в Україні, їх функції.
5. Роль фінансової системи в забезпеченні умов економічного зростання держави.

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Особливості дії сфер і ланок фінансової системи.
2. Дискусійні питання сутності та складу фінансової системи.
3. У науковій літературі наводяться різні визначення понять "фінанси" і "фінансова система"; у складі фінансової системи вирізняються певні сфери й складові. Виберіть найточніше визначення сутності понять "фінанси" і "фінансова система". Розгляньте складові фінансової системи, що наводяться в різних літературних джерелах. Проаналізуйте зібрані матеріали.

До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Мобілізація коштів на потреби господарської діяльності шляхом випуску та реалізації цінних паперів, які є гарантом повернення вкладених коштів і отримання доходу.
2. Система грошових фондів, що перебувають в руках держави і призначені для фінансового забезпечення функцій, властивих їй.
3. Цілеспрямована діяльність держави, пов'язана з практичним використанням фінансового механізму.
4. Органи, які здійснюють керування фінансами.

5. Система грошових фондів, що забезпечують процес виробництва і відтворення.

6. Єдиний орган законодавчої влади, який ухвалює закони, у тому числі з фінансових питань, затверджує Державний бюджет України та вносить зміни до нього; здійснює контроль за виконанням Державного бюджету України; ухвалює рішення щодо звіту про його виконання; визначає засади внутрішньої та зовнішньої політики.

7. Грошові доходи, нагромадження та надходження, що формуються суб'єктами господарювання і державою, призначені для розширеного відтворення, матеріального стимулювання працівників, з метою задоволення соціальних потреб, вирішення питань, пов'язаних з обороною та державним керуванням.

8. Грошові фонди, що формуються в жителів країни з доходів, отриманих на основі їх трудової та господарської діяльності.

9. Сукупність сфер і ланок фінансових відносин, які взаємопов'язані між собою.

10. Грошові фонди, що формуються за рахунок фінансових ресурсів.

11. Проводить торги з купівлі-продажу іноземних валют.

12. Орган, створений з метою ефективного управління коштами Державного бюджету України, підвищення оперативності у фінансуванні видатків у межах наявних обсягів фінансових ресурсів у державному бюджеті.

13. Основна фінансова інституція у сфері грошового ринку.

14. Орган, створений з метою здійснення позавідомчого контролю за складанням і виконанням державного бюджету, вироблення й аналізу бюджетної політики держави, контролю у сфері державного кредитування і грошово-кредитної політики.

15. Який вищий орган у системі органів виконавчої влади забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки та природокористування.

- а) **Фінансові ресурси;**
- б) **фінансова система;**
- в) **ринок цінних паперів;**
- г) **Верховна Рада України;**
- д) **фінансовий апарат;**
- ж) **державні фінанси;**
- з) **фінанси населення;**
- і) **керування фінансами;**
- к) **фінанси підприємств;**
- л) **Кабінет Міністрів України;**
- м) **Державне казначейство України;**
- н) **Рахункова палата;**
- о) **Національний банк України;**
- п) **Міжбанківська валютна біржа.**

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Фінансові ресурси використовуються у фондовій і нефондовій формах.
2. Фінансові ресурси є матеріальними носіями фінансових відносин.
3. Фінансова система — це сукупність фінансових установ.
4. Призначення фінансових фондів полягає в підготовці умов, що забезпечують задоволення потреб суспільства, які постійно змінюються.
5. Фінансова система — це єдина система, оскільки вона складається тільки з однієї ланки.
6. Державне казначейство України створене з метою реалізації податкової політики.
7. Рахункова палата може виконувати ревізійну роботу в різних ланках фінансової системи.
8. Національний банк України є основною фінансовою інституцією у сфері грошового ринку.
9. Пенсійний фонд України створений з метою ефективного управління коштами Державного бюджету України.

10. Діяльність фінансових посередників ґрунтується на їх поінформованості та глибоких знаннях ринку цінних паперів.

11. З огляду на організаційну будову фінансова система — це сукупність відносно відособлених взаємопов'язаних сфер і ланок фінансових відносин, які відображають специфічні форми й методи розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту.

12. Провідне місце в державних фінансах належить бюджетам різних рівнів, які об'єднуються в Україні у зведеному бюджеті держави.

13. Мобілізуючи доходи до бюджету, держава впливає на фінансові можливості господарських структур і громадян, використовуючи, насамперед, податковий механізм.

14. Державні фонди цільового призначення мають у розпорядженні майже чверть усіх фінансових ресурсів держави.

15. Розлад фінансової системи не може призвести до фінансової кризи в державі.

ТЕМА 3

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА І ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ

Питання до семінарського заняття

1. Фінансова політика як важлива складова економічної та соціальної політики держави.
2. Завдання і принципи фінансової політики.
3. Типи фінансової політики, їх характеристика.
4. Сутність і роль фінансового механізму, його структура.
5. Фінансове планування: сутність, принципи, методи, завдання.

Питання для самостійного опрацювання

1. Правове регулювання фінансових відносин.
2. Фінансовий аудит.
3. Зведені та індивідуальні фінансові плани.
4. Сутність фінансового контролю, його призначення.
5. Види, форми і методи фінансового контролю.
6. Фінансова політика України на сучасному стані.

До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Спрямована на виконання завдань суспільства на конкретному етапі розвитку за допомогою перегрупування фінансових ресурсів і зміни способів організації фінансових зв'язків.

2. Діяльність пов'язана зі складанням планів формування, розподілу і використання фінансових ресурсів на рівні окремих суб'єктів господарювання, їх об'єднань, галузевих структур, територіально-адміністративних одиниць, країни в цілому.

3. Застосовується у разі несвоєчасного виконання грошових зобов'язань і нараховується за кожен день прострочення.

4. Сукупність фінансових методів та форм, інструментів і важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

5. Метод документального контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства, установи, організації, дотриманням законодавства з фінансових питань, достовірністю обліку і звітності; спосіб документального викриття недостач, витрат, привласнень та крадіжок коштів і матеріальних цінностей, попередження фінансових зловживань.

6. Забезпечення стабільності грошового обігу шляхом управління емісією, регулювання інфляції та курсу національної грошової одиниці; забезпечення своєчасності розрахунків у народному господарстві та в різних сферах фінансової системи шляхом регламентації і регулювання діяльності банківської системи; управління діяльністю фінансового ринку шляхом регламентації емісії та розміщення державних і корпоративних цінних паперів і регулювання їх дохідності.

7. Довготривалий курс фінансової політики, розрахований на перспективу, що передбачає

вирішення великомасштабних питань, визначених економічною та соціальною стратегіями.

8. Засіб матеріального впливу на винних у порушенні законодавства, угод або чинних правил; накладається, як правило, у твердій грошовій сумі.

9. Реалізує інтереси держави, її головне завдання — вилучення частини ВВП на загальнодержавні потреби піляхом перерозподілу цих коштів через бюджет.

10. Визначення цілей, завдань, на виконання яких спрямовується процес формування, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів.

11. Створення, застосування, перевірка дотримання, вивчення, аналіз і вдосконалення форм фінансових відносин.

12. Основа для приведення в дію відповідних стимулів (у формі пільг, санкцій, дотацій) та інструментів, що обмежують ту чи іншу форму діяльності (штрафи, відміна пільг, додаткове оподаткування).

13. Сукупність важелів, які за напрямом діяльності дії поділяються на стимули і санкції. Стимулами можуть бути різні пільги (в оподаткуванні, кредитуванні), а санкції — це штрафи, пеня та ін.

14. Пов'язана з розподілом фонду грошових коштів держави та його використанням за галузевим, цільовим, територіальним призначенням.

15. Мають нейтралізувати дію непередбачуваних факторів, що можуть виникнути в майбутньому.

- а) **Фінансова стратегія;**
- б) **податкова політика;**
- в) **фінансова тактика;**
- г) **кредитно-грошова політика;**
- д) **фінансовий механізм;**
- є) **фінансова політика;**
- ж) **фінансове планування;**
- з) **штраф;**
- і) **пеня;**
- к) **ревізія;**
- л) **бюджетно-фінансова політика;**
- м) **фінансові показники;**
- н) **резерви;**
- о) **система управління фінансами;**
- п) **зміст процесу управління фінансами.**

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Перевірка здійснюється з метою докладного вивчення окремих сфер фінансово-господарської діяльності підприємства, установи, організації або їх підрозділів .

2. Попередній контроль проводиться у процесі фінансових операцій (перерахування податків, збір, утворення фондів грошових коштів, здійснення виплат та ін.).

3. Аудитори мають право отримувати всі потрібні документи для проведення перевірок, а також пояснення до них.

4. В управлінні фінансами вирізняють об'єкт і суб'єкти управління. Суб'єктом є централізовані та децентралізовані фонди фінансових ресурсів, що створюються і використовуються в усіх ланках фінансової системи.

5. Ліміти — певне обмеження на витрати в інтересах держави, підприємця або громадянина.

6. Найдинамічнішою частиною фінансової політики є тактика керування фінансами.

7. Взаємозв'язок і взаємозалежність складових фінансової системи зумовлені єдиною сутністю фінансів.

8. Методи формування фінансових ресурсів не є елементом фінансового механізму.

9. Під поняттям "фінансова стратегія" розуміють сукупність заходів, спрямованих на досягнення перспективних фінансових цілей.

10. Терміни "державний бюджет", "позабюджетні фонди", "державний кредит", "фонди страхування", "фондовий ринок" можна об'єднати в понятті "загальнодержавні фінанси".

11. Джерелом централізованих коштів держави є національний дохід.

12. Попередній контроль передбачає оцінювання обґрунтованості фінансових програм.

13. Оперативний контроль проводиться після здійснення укладання грошових угод, фінансових операцій.

14. Наступний контроль здійснюється шляхом аналізу та ревізії звітної фінансової і бухгалтерської документації.

15. За допомогою поточного контролю оцінюються результати фінансової діяльності.

ТЕМА 4 ФІНАНСИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

Питання до семінарського заняття

1. Сутність поняття "фінанси суб'єктів господарювання", характеристика грошових потоків, що визначають їх зміст.

2. Принципи організації фінансової діяльності підприємств:

- а) комерційний розрахунок;
- б) неприбуткова діяльність;
- в) кошторисне фінансування.

3. Сутність фінансових ресурсів підприємства.

4. Класифікація доходів і видатків підприємства.

5. Управління процесами формування і використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.

Питання для самостійного опрацювання

1. Фінансовий стан підприємств.

2. Особливості фінансових відносин на підприємствах різних форм власності й господарювання.

3. Особливості організації та функціонування фінансів суб'єктів господарювання різних форм власності та видів діяльності.

Основні терміни і поняття

До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Фінансові інвестиції, вкладені на термін, що не перевищує одного року, які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент.

2. Сума будь-яких витрат підприємства у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які здійснюються як компенсація вартості товарів (робіт, послуг), що здобуваються (виготовляються) для їхнього подальшого використання у власній господарській діяльності.

3. Повна окупність витрат на виробництво продукції, інвестування та розвиток виробництва за рахунок власних коштів і, за необхідності, банківських і комерційних кредитів.

4. Кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства; визначається як різниця між виторгом і витратами.

5. Валові грошові надходження і платежі підприємства.

6. Сукупність заходів з метою оздоровлення фінансового стану підприємства і запобігання банкрутства.

7. Руйнування, відмова підприємства платити за своїми борговими зобов'язаннями у зв'язку з браком коштів.

8. Економічні грошові відносини, які виникають у результаті руху грошей і грошових потоків, що утворюються на цій основі, пов'язані з функціонуванням створюваних на підприємствах грошових фондів.

9. Повна сума грошових надходжень від реалізації товарної продукції, робіт, послуг і матеріальних цінностей.

10. Комплексне поняття, яке вирізняється системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства; характеристика його

фінансової конкурентоспроможності, виконання зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами господарювання.

11. Частина капіталу підприємства, вкладеного в сукупність матеріально-речових цінностей, що належать до засобів праці.

12. Різниця між коштами, що надійшли, і коштами, які підприємство виплатило за конкретний період.

13. Фінансові інвестиції на період понад один рік, а також усі інвестиції, що не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент.

14. Частина капіталу підприємства, вкладеного в його поточні активи.

15. Властивість суб'єкта господарювання вчасно і повністю виконувати свої платіжні зобов'язання, що випливають із торговельних кредитних та інших операцій грошового характеру.

- а) Фінанси підприємств;*
- б) самофінансування;*
- в) фінансовий стан підприємства;*
- г) платоспроможність підприємства;*
- д) банкрутство;*
- є) санація підприємства;*
- ж) рух коштів;*
- з) потік коштів;*
- і) довгострокові фінансові інвестиції;*
- к) поточні фінансові інвестиції;*
- л) оборотні кошти;*
- м) основні засоби;*
- н) валова виручка;*
- о) витрати на виробництво і реалізацію продукції;*
- п) прибуток.*

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Фінансовими відносинами, що є головним каналом випуску готівки в обіг, є фінансові відносини між підприємствами і зайнятими на них працівниками.

2. Терміни "кредити банків", "комерційні кредити" поєднуються в понятті "фонди власних засобів".

3. Засоби для виплати зарплати, платежів у бюджет належать до оперативних грошових фондів.

4. Терміни "статутний капітал", "резервний капітал", "додатковий капітал" поєднуються в понятті "фонди залучених засобів".

5. За допомогою організаційно-правової форми господарювання визначається сутність фінансових відносин у процесі створення статутного капіталу.

6. Галузева належність істотно не впливає на сутність поняття "фінансові відносини" та організацію фінансової роботи суб'єктів господарювання.

7. Грошові фонди — це частина грошових коштів, які мають цільове спрямування.

8. Грошові кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу, — обігові кошти підприємства.

9. Необхідною умовою ефективного функціонування фінансів є регламентація державного втручання в діяльність підприємств і організацій.

10. Фінанси фірми — це її кошти.

11. Капітал з'явився раніше, ніж гроші.

12. На підприємстві може бути така ситуація: грошей на рахунку в банку немає, а прибуток є.

13. Підприємство, в якого на рахунках багато грошей, є фінансово стійким.

14. Підприємство одночасно може мати хороший фінансовий стан і фінансові труднощі.

15. Підприємство, що бере кредит, має важкий фінансовий стан.

ТЕМА 5 ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ

Питання до семінарського заняття

1. Сутність і призначення державних фінансів.
2. Склад і структура державних фінансів. Характеристика їх грошових потоків.
3. Державні фінанси як інструмент регулювання економіки.
4. Державні доходи і джерела їх формування.
5. Державні витрати, їх класифікація.

Питання для самостійного опрацювання

1. Державні підприємства та їх організаційні форми.
2. Проблеми державних фінансів у період ринкової трансформації економіки та забезпечення фінансової стабілізації.

Основні терміни і поняття

До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Державні позики.
2. Грошові відносини, що виникають у процесі розподілу та використання централізованих і децентралізованих фондів грошових ресурсів держави з метою фінансування витрат розширеного відтворення і задоволення інших суспільних потреб.
3. Частина грошових відносин щодо розподілу і перерозподілу ВВП, яка пов'язана з формуванням доходів одного з головних суб'єктів розподільних відносин держави.
4. Фінансова підтримка державних та інших підприємств, у яких понад 50 % майна є державною власністю.
5. Трансферти підприємствам з боку держави (у грошовій формі або у вигляді послуг, що мають грошову оцінку) на фінансування поточних витрат.
6. Доходи державних підприємств, установ, організацій, що формуються переважно за рахунок їхнього прибутку і використовуються за місцем їх створення.
7. Доходи власне держави і доходи, отримані від інших суб'єктів розподільних відносин на законодавчій основі.
8. Сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу держави на формування й використання централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів, що перебувають у розпорядженні державних органів управління.
9. Форма бюджетного фінансування планово-збиткових підприємств, організацій та установ, що надають послуги або виробляють потрібні товари, витрати на виробництво яких перевищують ціну продажу.
10. Забезпечення державними грошовими коштами установ і організацій соціально-культурної сфери, органів державного управління, правоохоронних органів та органів безпеки, органів судової влади і прокуратури.
11. Управління бюджетними ресурсами під час їх руху на всіх етапах бюджетного процесу.
12. Кошти, призначені для формування централізованих грошових фондів — державного та місцевих бюджетів, державних цільових фондів.
13. Державні інвестиції в основні об'єкти економічного і соціального розвитку, які перебувають у розпорядженні держави.
14. Сукупність розподільно-перерозподільних відносин, що виникають у процесі формування і використання фінансових ресурсів держави, призначених для забезпечення виконання державою покладених на неї функцій.
15. Сума коштів, яку держава витрачає у процесі здійснення фінансової діяльності.
 - а) *Державні доходи;*
 - б) *децентралізовані доходи;*
 - в) *поворотні доходи;*
 - г) *безповоротні доходи;*
 - д) *державні видатки;*
 - є) *кошторисне фінансування;*

- є) бюджетні кредити;
- ж) державні дотації;
- з) субсидії;
- и) управління державними фінансами;
- і) державні фінанси;
- ї) централізовані доходи;
- й) державні видатки за матеріальним змістом;
- к) бюджетний менеджмент;
- л) державне фінансування інвестицій.

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Держава не може впливати на розподіл обмежених народногосподарських ресурсів.
2. Держава коригує неспроможність ринку, надаючи суспільні блага і вживаючи заходів щодо негативних зовнішніх ефектів.
3. Фінансові ресурси не є першоосною фінансового господарства держави.
4. Необгрунтовано висока частка централізації фінансових ресурсів спричинює негативні наслідки.
5. До державних доходів належать не тільки доходи від державної власності, а й доходи, які держава отримує в порядку перерозподілу від інших форм власності та населення.
6. Державні доходи можуть формуватись тільки на безповоротній основі.
7. Система державних видатків спрямована забезпечувати раціональне розміщення та ефективне використання державних коштів.
8. В останні роки в країнах з перехідною економікою важливим інструментом стимулювання економіки є надання державних гарантій за іноземними кредитами.
9. У сучасних умовах не змінюється роль і значення управління фінансовими ресурсами, що перебувають у розпорядженні держави.
10. Бюджетний менеджмент спрямований на управління бюджетними ресурсами в процесі їх руху на всіх етапах бюджетного процесу.
11. Функціонування державних фінансів неможливе без держави.
12. Перерозподільні процеси, що здійснюються за допомогою державних фінансів, — це явище мікрорівня.
13. Держава не втручається у процес фінансово-кредитного забезпечення капітальних вкладень державних підприємств.
14. Державні позики надаються різним галузям на кращих умовах, ніж пропонують комерційні установи.
15. Організаційну й методичну роботу з управління державними фінансами в Україні здійснює Міністерство фінансів України.

ТЕМА 6

БЮДЖЕТ І БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Питання до семінарського заняття

1. Бюджет як економічна і правова категорія, його функції та призначення.
2. Бюджетний механізм регулювання економічних і соціальних процесів у державі.
3. Бюджетна система: поняття і принципи побудови.
4. Бюджетна система України.
5. Критерії розмежування доходів і видатків між сферами бюджетної системи.
6. Міжбюджетні відносини. Види міжбюджетних трансфертів.
7. Бюджетний процес і його складові.
8. Бюджетні права державних органів законодавчої та виконавчої влади.

Питання для самостійного опрацювання

1. Касове виконання дохідної та видаткової частин державного й місцевих бюджетів.
2. Бюджетні права державних органів законодавчої й виконавчої влади.

Основні терміни і поняття

До кожного із перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Найважливіша частина фінансового планування, сутність якої полягає у складанні проекту головного фінансового документа держави.
2. Грошові фонди, що мають тільки цільове призначення.
3. Економічна категорія, представлена грошовими відносинами, які виникають між державою і юридичними особами щодо перерозподілу національного доходу у зв'язку з утворенням і використанням бюджетного фонду країни.
4. Організаційні принципи побудови бюджетної системи, її структура і взаємозв'язок бюджетів, об'єднаних у ній.
5. Сукупність усіх бюджетів, що діють на території країни.
6. Надання допомоги у грошовій або натуральній формі фізичним або юридичним особам, органам місцевого самоврядування чи іншим державам за рахунок державного або місцевого бюджетів, а також спеціальних цільових фондів.
7. Порядок складання і виконання бюджетів різних рівнів.
8. Бюджетні засоби, спрямовані на розвиток економіки, фінансування соціально-культурних заходів, оборону країни та утримання органів державної влади та керування.
9. Вид грошової допомоги вищого бюджету нижчому, надання якої здійснюється з чітким визначенням цілей і напрямів витрати коштів.
10. Безоплатна, безповоротна допомога вищого бюджету нижчому, яка не має цільового характеру і надається у разі перевищення витрат над доходами.
11. Відносини між державою, Автономною Республікою Крим та місцевим самоврядуванням щодо забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією України та законами України.
12. Діяльність, яка полягає в мобілізації запланованих доходів і фінансуванні передбачених видатків.
13. Сукупність конкретних форм бюджетних відносин, методів мобілізації та витрачання бюджетних коштів.
14. Сукупність юридичних норм, на яких ґрунтується і діє бюджетна система держави, що визначають компетенцію центральних і місцевих органів державної влади, державного управління щодо складання, розгляду, затвердження і виконання бюджету.
15. Послідовність заходів і дій щодо складання і розгляду проекту бюджету.
 - а) *Державний бюджет;*
 - б) *позабюджетні спеціальні фонди;*
 - в) *бюджетна система;*
 - г) *бюджетний устрій;*
 - д) *бюджетне планування;*
 - є) *бюджетний процес;*
 - ж) *бюджетні асигнування;*
 - з) *бюджетна дотація;*
 - і) *субвенція;*
 - к) *субсидія;*
 - л) *міжбюджетні відносини;*
 - м) *бюджетне право;*
 - н) *виконання бюджету;*
 - о) *процедура бюджетного планування;*
 - п) *бюджетний механізм.*

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Державний бюджет — це фінансова основа діяльності держави, що характеризується фондом коштів, які забезпечують виконання державою її функцій.
2. Державний бюджет — документ, що не потребує затвердження в законодавчому

порядку.

3. Державний бюджет можна представити у вигляді кошторису доходів і витрат держави.
4. Бюджетний устрій не залежить від державного устрою.
5. Через бюджет здійснюється постійна мобілізація ресурсів та їх витрати.
6. Державний бюджет — найбільший грошовий фонд, який використовує уряд з метою фінансування своєї діяльності.
7. Самостійність бюджетів забезпечується наявністю власних джерел доходів та правом визначення напряму їхнього використання.
8. Бюджетне планування включає бюджетний процес.
9. Відповідність дохідної і видаткової частин бюджету називається балансом доходу.
10. Розвинені країни мають бездефіцитний бюджет.
11. Держава, будучи власником засобів виробництва у державному секторі, здійснює підприємницьку діяльність і відповідно є одним із суб'єктів створення та розподілу ВВП.
12. Значення державного бюджету зумовлено лише обсягом коштів, зосереджених у ньому.
13. За допомогою бюджетного механізму держава регулює діяльність економіки, стимулює виробничі та соціальні процеси.
14. Зміни, які відбуваються у пріоритетах бюджетної політики, не потребують радикальних змін у бюджетному механізмі.
15. Державні органи на всіх рівнях управління з метою виконання покладених на них функцій не повинні мати у своєму розпорядженні відповідних фінансових ресурсів.

ТЕМА 7

ДОХОДИ ТА ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Питання до семінарського заняття

1. Економічна сутність доходів бюджету і джерела їх формування.
2. Видатки державного бюджету, їх класифікація.
3. Склад і структура доходів і видатків Державного бюджету України.
4. Бюджетний дефіцит: поняття і причини виникнення.
5. Джерела покриття бюджетного дефіциту і шляхи його зменшення.

Питання для самостійного опрацювання

1. Доходи бюджетів від фізичних осіб, їх розвиток в Україні.
2. Видатки бюджету України на соціальний захист населення.

Основні терміни і поняття

До кожного із перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Виділення коштів суб'єктам господарювання з метою поповнення тимчасових розривів між дохідною і видатковою частинами.
2. Метод покриття витрат установ відповідно до затвердженого кошторису.
3. Надання юридичним особам у безоплатному порядку коштів з бюджетних та позабюджетних фондів.
4. Видатки, пов'язані з інвестуванням бюджетних коштів в основні фонди і нематеріальні активи, зі створенням державних запасів і резервів.
5. Позитивне сальдо бюджету, тобто перевищення доходів над видатками.
6. Дохід, одержуваний від випуску грошей.
7. Грошові відносини, пов'язані з мобілізацією фінансових ресурсів, які є в розпорядженні державних структур.
8. Перевищення видатків бюджету над доходами.
9. Видатки, пов'язані з наданням бюджетних коштів юридичним і фізичним особам з метою покриття поточних потреб.
10. Грошові відносини, пов'язані з використанням централізованих і децентралізованих державних коштів на різні потреби держави.
11. Щомісячне пропорційне зниження бюджетних видатків (на 5,10,15 і більше відсотків)

за всіма статтями бюджету протягом того періоду, який залишився до кінця фінансового року.

12. Перерахування від фізичних і юридичних осіб, міжнародних організацій та урядів іноземних держав, інших органів державної влади на безоплатній та безповоротній основі.

13. Відбувається у результаті надання центральним банком позик урядові та купівлі центральним банком державних цінних паперів.

14. Спричиняється касовими розривами у виконанні бюджету.

15. Бюджет, в якому дотримано відповідність (рівність) між видатками й доходами.

а) Бюджетне фінансування;

б) бюджетні доходи;

в) бюджетні витрати;

г) кошторисне фінансування;

д) дотація;

є) поточні бюджетні видатки;

ж) капітальні видатки;

з) дефіцит бюджету;

і) профіцит;

к) сеньйораж;

л) трансферти;

м) тимчасовий дефіцит;

н) збалансований бюджет;

о) секвестр бюджету;

п) монетизація дефіциту.

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Якщо фінансові засоби, які зумовлюють перевищення витрат над доходами бюджету, використовуються з метою фінансування пріоритетних галузей, то суспільство загалом виграє від такого дефіциту.

2. Дотації не призначаються для покриття збитків підприємств, організацій та установ.

3. Невикористані протягом року субвенції не підлягають поверненню у вищий бюджет.

4. Субсидія застосовується як спосіб збалансування доходів і витрат осіб, яким вона надається.

5. Субвенція не має визначеного цільового характеру.

6. Збалансованим є бюджет, в якому видатки й доходи рівні.

7. Форми бюджетного фінансування не мають удосконалюватися, щоб задовольняти потреби розвитку ринкової економіки.

8. Для України особливо актуальним є перехід від принципу утримання бюджетних установ до програмно-цільового підходу у використанні бюджетних коштів.

9. Дефіцит державного бюджету безпосередньо пов'язаний із державним боргом, що виникає внаслідок заборгованості уряду та державних органів.

10. Державні позики як засіб покриття дефіциту бюджету безпечніші, ніж емісія.

11. Державні доходи охоплюють ту частину фінансових відносин, яка пов'язана з формуванням фінансових ресурсів, що перебувають у розпорядженні держави і державних підприємств.

12. Доходи бюджету посідають головне місце у складі централізованих державних доходів, але це поняття є ширшим, ніж доходи держави.

13. Внутрішній валовий продукт — єдине матеріальне джерело доходів бюджету.

14. Кошти, мобілізовані на основі державних позик, слід розглядати не як джерело формування доходів бюджету, а як спосіб тимчасового поповнення бюджетного фонду.

15. Склад бюджетних доходів, їх структура органічно пов'язані з обсягами суспільного продукту і національного доходу та визначаються фінансовою політикою держави.

ТЕМА 8 ПОДАТКИ ТА ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Питання до семінарського заняття

1. Економічна сутність поняття податки та їх призначення.
2. Функції податків.
3. Класифікація податків, її ознаки.
4. Складові системи оподаткування.
5. Податкова система: поняття, основи побудови.

Питання для самостійного опрацювання

1. Оподаткування фізичних осіб в Україні.
2. Розвиток податкових теорій у фінансовій науці.
3. Порівняльний аналіз податкової системи України та зарубіжних країн.
4. Податкова політика.

Основні терміни і поняття

До кожного із перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Фізична або юридична особа, а також група осіб без статусу юридичної особи, які згідно із законодавчими актами зобов'язані сплачувати податки й інші обов'язкові платежі.
2. Платіж, стягнутий спеціально уповноваженими органами з юридичних і фізичних осіб за здійснення дій і видачу юридичних документів.
3. Сукупність податків, зборів, інших платежів і внесків у бюджет; державні цільові фонди платників податків та органів, що здійснюють контроль за правильністю нарахувань, повнотою та своєчасністю сплати в установленому законом порядку.
4. Платежі, стягнуті державними органами з платників за надання права брати участь у користуванні майна або використовувати матеріальні або нематеріальні об'єкти.
5. Обов'язкові нормативні платежі з прибутку чи доходу.
6. Певний період часу, протягом якого платнику надається пільга у вигляді звільнення від сплати податку.
7. Повне або часткове звільнення платників податків сплачувати податки відповідно до чинного законодавства.
8. Спеціалізований контроль з боку державних органів за дотриманням податкового законодавства, правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю сплати податків та інших обов'язкових платежів юридичними і фізичними особами.
9. Діяльність держави, пов'язана із використанням податків, полягає в розробці концепцій їхнього розвитку і принципів організації.
10. Узаконена форма відчуження власності юридичних і фізичних осіб у бюджет відповідного рівня в обсягах і терміни, передбачених законом.
11. Одиниця виміру (фізичного чи грошового) об'єкта оподаткування.
12. Певна еквівалентність відносин платника з державою.
13. Частка податку в доході платника.
14. Дохід, з якого платник сплачує податок.
15. Законодавчо встановлена величина податку на одиницю оподаткування.

а) Податки;

б) збори;

в) мито;

г) податкова система;

д) податкова політика;

є) податкові канікули;

ж) податкові пільги;

з) податковий контроль;

і) суб'єкт податку;

к) прямі податки;

л) плата;

- м) джерело податку;*
- н) одиниця оподаткування;*
- о) ставка податку;*
- п) податкова квота.*

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Прогресивні ставки — це такі ставки, величина яких не зростає зі збільшенням обсягів об'єкта оподаткування.
2. До складу витрат звітного періоду включаються суми сплаченого податку на додану вартість.
3. Витрати, пов'язані зі сплатою штрафів і неустойок, не включаються до складу валових витрат.
4. У процесі ввезення імпортованих товарів акцизний збір сплачується під час митного оформлення.
5. Сума ПДВ, що підлягає сплаті в бюджет або відшкодуванню з бюджету, визначається як різниця між загальною сумою нарахованого кредиту і сумою податкових зобов'язань звітного періоду.
6. Фонд оплати праці є об'єктом оподаткування.
7. Об'єкт оподаткування прибуткового податку — це сукупний оподаткований дохід за календарний рік, отриманий з різних джерел як на території України, так і за її межами, як у грошовій, так і в натуральній формі.
8. Платниками прибуткового податку є підприємства, що використовують працю найманих робітників.
9. Податок на землю — це загальнодержавний податок.
10. Непрямі податки встановлюються в цінах товарів і послуг, їх величина для окремого платника безпосередньо не залежить від його доходів.
11. Процес примусового відчуження частки доходів юридичних осіб і громадян на загальносуспільні потреби характеризує односторонній рух вартості (від платника податку до держави) без еквівалентного обміну.
12. Плата, податки та відрахування можуть сплачуватися як державі, так і іншим юридичним особам.
13. Імперативність — це перша важлива ознака податку.
14. Податковий кредит, як і будь-який інший кредит, надається на умовах повернення і платності, оформляється відповідним договором між підприємством і податковим органом.
15. Прямі податки сприяють такому розподілу податкового тягара, за якого більше платять ті члени суспільства, які мають менші доходи.

ТЕМА 9 МІСЦЕВІ ФІНАНСИ

Питання до семінарського заняття

1. Сутність і призначення місцевих фінансів.
2. Складові місцевих фінансів.
3. Доходи і видатки місцевих бюджетів.
4. Зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні.

Питання для самостійного опрацювання

1. Функції місцевих бюджетів. Нормативні акти, які їх регламентують.

Основні терміни і поняття

До кожного із перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Доходи, що передає місцевій владі центральна влада або органи влади вищого територіального рівня.
2. Процес усунення вертикальних і горизонтальних дисбалансів.

3. Видатки, спрямовані на фінансування мережі підприємств, установ, організацій та органів, яка діє на початок бюджетного року, а також фінансування заходів із соціального захисту населення тощо.

4. Невідповідність між обсягами фінансових ресурсів того або іншого рівня влади, регіонального або місцевого, й обсягами завдань та обов'язків, покладених на нього у процесі розподілу компетенції між центральною, регіональною і місцевою владами.

5. Система формування, розподілу і використання фінансових ресурсів з метою забезпечення місцевими органами влади покладених на них функцій і завдань, як власних, так і делегованих.

6. Невідповідність між обсягами фінансових ресурсів однієї або кількох територіальних одиниць одного рівня й обсягами завдань, які покладаються на них і забезпечуються іншими територіальними одиницями цього рівня.

7. Видатки на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності.

8. Балансові розрахунки доходів і витрат, які мобілізуються і витрачаються на відповідній території.

9. Обов'язкові платежі, що встановлюються сільськими, селищними, міськими радами згідно із законодавством, стягуються у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць і зараховуються до їх бюджетів.

10. Доходи, які мобілізуються місцевою владою самостійно на основі власних рішень і за рахунок джерел, визначених місцевим органом влади.

11. Сукупність організаційних структур, які забезпечують функціонування місцевих органів влади.

12. Уточнює основний бюджет, що дає можливість не вносити змін до нього.

13. Доходи, які в повному обсязі або за затвердженими нормативами зараховуються до бюджетів певного рівня тривалий час.

14. Податки і збори, що закріплені Бюджетним кодексом України на постійній основі за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються у процесі визначення обсягів міжбюджетних трансфертів.

15. Як система включають до свого складу кілька основних взаємозв'язаних структурних елементів.

- а) Місцеві фінанси;*
- б) власні доходи;*
- в) передані доходи;*
- г) горизонтальний фіскальний дисбаланс;*
- д) фінансове вирівнювання;*
- є) місцеві податки і збори;*
- ж) поточні видатки;*
- з) видатки розвитку;*
- і) вертикальний фіскальний дисбаланс;*
- к) місцеві бюджети;*
- л) додатковий бюджет;*
- м) фінанси місцевих органів влади;*
- н) інститути в системі місцевих фінансів;*
- о) закріплені доходи;*
- п) кошик доходів бюджетів місцевого самоврядування.*

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Функціонування місцевих фінансів пов'язане із забезпеченням необхідними фінансовими ресурсами місцевих рад та органів місцевого самоврядування.

2. Мета фінансової діяльності місцевих органів влади — задоволення власних інтересів і потреб та сприяння соціально-економічному розвитку країни.

3. Головним елементом місцевих фінансів є видатки, оскільки вони відображають функції та завдання, покладені на місцеву владу.

4. Головний суб'єкт фінансових відносин в Україні — територіальна громада та органи місцевого самоврядування, правовий статус яких закріплено в Конституції України.

5. Суб'єктами місцевих фінансів є фінансові ресурси, що мобілізуються, розподіляються і використовуються місцевими органами влади для виконання покладених на них функцій і завдань.

6. Фінансові ресурси місцевих органів влади формуються як у фондовій, так і в нефондовій формах.

7. Доходи місцевих бюджетів формуються тільки за рахунок місцевих податків і зборів.

8. Податки — це головне джерело місцевих бюджетів.

9. Видатки місцевих бюджетів не залежать від бюджетної політики, яку проводить держава.

10. В Україні розподіл видів видатків між місцевими бюджетами здійснюється на основі принципу субсидіарності з урахуванням критеріїв повноти надання послуги та наближення її до безпосереднього споживача.

11. Наукове визначення сутності місцевих фінансів як сукупності теоретичних положень, знань та вмінь остаточно сформувалося наприкінці XIX ст.

12. У сучасних правових державах світу місцеві органи влади не належать до загальної системи державного управління.

13. Відповідно до обсягів повноважень місцевого самоврядування будується система місцевих фінансів, тобто визначається їх величина в загальнодержавних показниках, і насамперед у валовому внутрішньому продукті держави.

14. Фінанси місцевих органів влади як система включають до свого складу кілька основних взаємопов'язаних структурних елементів.

15. Безпосереднє спілкування Міністерства фінансів України із 682 місцевими бюджетами потребує точного і зваженого розрахунку доходів місцевих бюджетів.

ТЕМА 10 ДЕРЖАВНІ ЦІЛЬОВІ ФОНДИ

Питання до семінарського заняття

1. Потреба створення державних цільових фондів і принципи їх організації.
2. Пенсійний фонд України.
3. Фонд соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.
4. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування у разі безробіття.
5. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.

Питання для самостійного опрацювання

1. Мета створення державних цільових фондів.
2. Державні цільові фонди у фінансах зарубіжних країн.

Основні терміни і поняття

До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Некомерційна самоурядова організація, що захищає права громадян на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг у разі тимчасової непрацездатності, вагітності та пологів, народження дитини, потреби догляду за малолітньою дитиною, смерті громадянина або члена його сім'ї.

2. Самостійна галузь страхування, яка охоплює сукупність відносин щодо формування і використання колективних страхових фондів, призначених для виплати відшкодування у зв'язку із постійною або тимчасовою втратою працездатності чи місця роботи.

3. Створений з метою проведення профілактичних заходів з охорони праці, поліпшення здоров'я та відновлення працездатності потерпілих на виробництві від нещасних випадків, відшкодування завданої їм матеріальної і моральної шкоди.

4. Їх створення пов'язане з вирішенням окремих функцій держави.

5. Основний централізований фонд грошових коштів держави.

6. Форма перерозподілу і використання фінансових ресурсів, що залучаються державою

для фінансування деяких суспільних потреб.

7. Фонди, які формуються з метою прискореного розв'язання актуальних проблем і припиняють своє функціонування після виконання покладених на них завдань.

8. Фонд, створений з метою фінансування робіт і державних програм, що стосуються соціального захисту інвалідів.

9. Самостійна фінансова система, яка має створювати відповідні умови для фінансування витрат, пов'язаних із забезпеченням зайнятості населення.

10. Фонд, що відображає страхування у разі втрати працездатності.

а) Державні цільові фонди;

б) соціальне страхування;

в) Пенсійний фонд України;

г) Фонд соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності;

д) Фонд соціального страхування у разі безробіття;

є) Фонд соціального страхування від нещасних випадків;

ж) Фонд соціального захисту інвалідів;

з) постійні фонди;

і) тимчасові фонди;

к) бюджет.

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Основним централізованим фондом грошових коштів держави є Пенсійний фонд.

2. За допомогою цільових державних фондів не можливо впливати на процес виробництва.

3. Цільові фонди можуть бути постійними і тимчасовими.

4. Тимчасові фонди формуються з метою прискореного вирішення актуальних проблем і не припиняють функціонування після виконання покладених на них завдань.

5. Напрями використання коштів залежать від призначення фондів, конкретних економічних умов і змісту розроблених програм, що реалізуються.

6. Право створювати цільові фонди мають тільки органи центральної влади.

7. На регіональному рівні формуються свої цільові фонди за рахунок місцевих джерел.

8. У системі державного соціального страхування страховиком є держава, яка зобов'язується створювати колективні страхові фонди і виплачувати страхове відшкодування.

9. Пенсійний фонд України має право вести комерційну діяльність і отримувати доходи від розміщення тимчасово вільних коштів фонду.

10. Кошти державних цільових фондів, окрім Пенсійного фонду України, надають органи Державного казначейства.

11. Надання певних соціальних гарантій населенню у разі досягнення непрацездатного віку, втрати працездатності, годувальника, роботи та інших непередбачуваних подій зумовлює формування фондів цільового призначення.

12. Залежно від цільового призначення державні фонди поділяються на державні та регіональні.

13. Джерела формування цільових державних фондів визначаються за характером і масштабністю завдань, для реалізації яких вони створені.

14. На величину джерел не впливає економічний і фінансовий стан держави на тому чи іншому етапі розвитку.

15. Джерела формування коштів державних цільових фондів мають тимчасовий характер.

ТЕМА 11

ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ ТА ДЕРЖАВНИЙ БОРГ

Питання до семінарського заняття

1. Економічна сутність і роль державного кредиту.

2. Функції державного кредиту.

3. Види і форми державного кредиту.

4. Державний борг і механізм його формування.
5. Вплив державного боргу на фінансове становище держави.
6. Управління державним боргом і його обслуговування.

Питання для самостійного опрацювання

1. Державний кредит як суспільна позикова система.

Основні терміни і поняття

До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Скуповування і продаж державних цінних паперів центральним банком.
2. Коротко- і довгострокові цінні папери, що випускає уряд з метою залучення коштів інвесторів та виконання державою своїх функцій.
3. Сукупність економічних відносин між державою в особі її органів влади й управління, з одного боку, та юридичними і фізичними особами, з іншого, за якими держава є переважно позичальником, а також кредитором і гарантом.
4. Державні цінні папери, що випускаються з метою залучення засобів інвесторів, але призначені в основному для розміщення серед населення.
5. Формування одного з напрямів фінансової політики держави, пов'язаного з її діяльністю як позичальника, кредитора і гаранта.
6. Сукупність зобов'язань держави перед резидентами.
7. Сукупність відносин, в яких держава на світовому фінансовому ринку відіграє роль позичальника або кредитора.
8. Сукупність зобов'язань держави перед нерезидентами (незалежно від того, у чій національній валюті номіновано зобов'язання).
9. Сума заборгованості за всіма борговими зобов'язаннями держави, відсотки за нею і невиконані фінансові зобов'язання держави перед суб'єктами економіки.
10. Як форма державного кредиту відображають відносини з надання фінансової допомоги підприємствам і організаціям органами державної влади й управління за рахунок бюджетних коштів на умовах терміновості, платності та повернення.
11. На певних умовах відстрочується виплата частки боргу.
12. Умовний державний кредит.
13. Зміна дохідності позики.
14. Погашення основної заборгованості й відсотків за рахунок коштів, отриманих від розміщення нових позик.
15. Тимчасово вільні кошти населення, підприємств і організацій, які залучаються на фінансування суспільних потреб шляхом випуску та реалізації облігацій, казначейських зобов'язань та інших видів державних цінних паперів.

- а) Державний кредит;*
- б) керування державним кредитом;*
- в) операції на відкритому ринкові;*
- г) облігації державних позик;*
- д) облігації ощадної позики;*
- є) казначейські позики;*
- ж) міжнародний державний кредит;*
- з) державний борг;*
- і) внутрішній борг;*
- к) зовнішній борг;*
- л) державні позики;*
- м) гарантовані позики;*
- н) рефінансування державного боргу;*
- о) реструктуризація заборгованості;*
- п) конверсія.*

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. У кількісному відношенні переважає діяльність держави як кредитора.
2. До позик держава вдається під час бюджетного дефіциту.
3. Якщо держава бере на себе відповідальність за погашення позик або виконання інших зобов'язань, узятих фізичними та юридичними особами, вона є позичальником.
4. Як економічна категорія державний кредит перебуває на межі двох видів грошових відносин — фінансів і кредиту — та поєднує їхні особливості.
5. Державні гарантії не спричиняють збільшення витрат із централізованих грошових фондів.
6. Державний кредит обслуговує формування бюджету.
7. При купівлі центральним банком державних облігацій створюються банківські резерви.
8. Сутність операцій на відкритому ринкові, спрямованих на збільшення грошової маси, полягає в купівлі державних облігацій.
9. Держава, будучи на фінансовому ринкові позичальником, збільшує попит на позикові кошти, сприяє зниженню ціни кредиту.
10. Обсяги операцій держави, якщо вона є кредитором, значно більші, ніж коли вона є позичальником.
11. Державний кредит не має ні окремого фінансового фонду, ні відокремленого органу управління.
12. Джерелом погашення державних позик і виплати відсотків за ними є кошти бюджету.
13. Державний кредит — це відносини первинного розподілу вартості валового внутрішнього продукту.
14. Об'єктивна потреба використання державного кредиту з метою задоволення потреб суспільства зумовлена постійною суперечністю між величиною цих потреб і можливостями держави щодо їх задоволення за рахунок бюджетних фондів.
15. У разі позитивного бюджетного сальдо, кошти, мобілізовані за допомогою державного кредиту, використовуються безпосередньо для фінансування економічних і соціальних програм.

ТЕМА 12

СТРАХУВАННЯ ТА СТРАХОВИЙ РИНОК

Питання до семінарського заняття

1. Економічна сутність страхування. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
2. Функції страхування.
3. Класифікація страхування.
4. Форми організації страхового фонду.
5. Поняття й організація страхового ринку.

Питання для самостійного опрацювання

1. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні, його організація і зміст.
2. Формування й розвиток страхового ринку в Україні.
3. Перестрахування та співстрахування.

Основні терміни і поняття

До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Спеціалізована організація, яка здійснює страхування і бере на себе зобов'язання відшкодувати збиток або сплатити страхову суму.
2. Особлива форма перерозподільних відносин щодо формування і використання цільових фондів коштів з метою захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб і відшкодування їм матеріального збитку в разі несприятливих обставин і подій.
3. Форма соціального захисту інтересів населення у разі втрати; вона пов'язана із компенсацією витрат громадян на медичне обслуговування.
4. Особлива форма страхування, що дає змогу розподілити великі ризики між багатьма страховими організаціями.
5. Вартість майна, прийнята для цілей страхування.

6. Сфера грошових відносин, в якій об'єктом купівлі-продажу є страхова послуга, формуються пропозиція та попит на неї.

7. Сума коштів, на яку фактично застраховано майно, життя і здоров'я громадян.

8. Фізична чи юридична особа, яка страхує майно або укладає зі страховою організацією договір щодо особистого страхування й сплачує страхові внески.

9. Система економічних відносин, за допомогою яких формується і витрачається фонд коштів, призначених для матеріального забезпечення непрацевдатних.

10. Сукупність заходів, спрямованих на запобігання ризиків, творення резервних фондів матеріальних і фінансових ресурсів.

11. Виплата страховиком застрахованому (або отримувачу) повної або часткової суми збитків.

12. Юридична чи фізична особа, якій належить страхове відшкодування у разі страхового випадку.

13. Об'єднання підприємств, включаючи страхове товариство, що здійснюють сумісну діяльність.

14. Переказування коштів страхувальником страховику.

15. Вартісна оцінка заподіяних застрахованому втрат.

- а) Страхування;*
- б) страховий ринок;*
- в) соціальне страхування;*
- г) медичне страхування;*
- д) самострахування;*
- є) перестрахування;*
- ж) страхувальник;*
- з) страховик;*
- і) страхова оцінка;*
- к) страхова сума;*
- л) застрахований;*
- м) страхові платежі;*
- н) страхове відшкодування;*
- о) страховий збиток;*
- п) концерн.*

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Страхові агенти представляють інтереси однієї страхової компанії.
2. Страхові агенти одержують за роботу комісійну винагороду.
3. Страхові брокери представляють тільки інтереси страхувальника.
4. Страхові брокери представляють лише інтереси страховика.
5. Перестрахувальник — це страховик, який приймає договір страхування і бере на себе зобов'язання за ним.
6. Страховик діє на основі комерційного розрахунку.
7. Внесення страхових платежів здійснюється на основі страхових тарифів.
8. Обов'язкове страхування здійснюється з позицій суспільної доцільності.
9. Загальні умови добровільного страхування встановлюються відповідно до закону.
10. Конкретні умови здійснення добровільного страхування регулюються угодою страхування.
11. Страхування пов'язане тільки з перерозподільними відносинами, які виникають унаслідок настання непередбачених подій (обставин), тобто страхових випадків, що завдають матеріальної або іншої шкоди народному господарству і населенню.
12. Перерозподільні відносини у страхуванні не виходять за межі календарного року.
13. Підприємництво і страхування пов'язані між собою.
14. Страхування — це тільки засіб залучення грошових ресурсів.
15. Страхові відносини є односторонніми.

ТЕМА 13 ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Питання до семінарського заняття

1. Призначення фінансового ринку й економічні передумови його функціонування.
2. Суб'єкти фінансового ринку.
3. Структура фінансового ринку:
 - а) ринок грошей;
 - б) ринок кредитних ресурсів;
 - в) ринок цінних паперів;
 - г) ринок фінансових послуг.
4. Формування і розвиток фінансового ринку в Україні.

Питання для самостійного опрацювання

1. Державне регулювання фінансового ринку.
2. Фондова біржа.
3. Брокерські контори.
4. Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Основні терміни і поняття

До кожного з перелічених визначень доберіть термін або поняття:

1. Акція, дивіденд якої фіксується у вигляді твердого відсотка, виплачуваного в першочерговому порядку, незалежно від обсягу прибутку компанії.
2. Цінні папери, згруповані для обліку за їх типами і призначенням.
3. Бланк цінного папера, що видається його власнику і містить визначені законодавством реквізити та назву виду цінного папера та засвідчує право власності на нього.
4. Право покупки або продажу цінних паперів за фіксованою ціною протягом установленого терміну.
5. Цінний папір, що приносить дохід у формі відсотка.
6. Частина прибутку акціонерного товариства, яка щорічно розподіляється між акціонерами після сплати податків, відрахувань на розширення виробництва, поповнення резервів та ін.
7. Визначення ринкового курсу цінного папера.
8. Грошовий документ, що свідчить про надання позики або придбання власником права на частину майна.
9. Акція з нефіксованим дивідендом, величина якого визначається загальними зборами акціонерів після сплати фіксованого відсотка власникам привілейованих акцій.
10. Цінний папір, що засвідчує участь у статутному капіталі акціонерного товариства.
11. Юридичні та фізичні особи (у випадках, передбачених законом), які від власного імені випускають цінні папери з метою залучення фінансових ресурсів для свого розвитку і зобов'язуються виконувати обов'язки, що випливають з умов їх випуску.
12. Фізичні, юридичні особи та інституційні інвестори, які мають вільні грошові кошти, потрібні для інвестування з метою збільшення ринкової вартості цінних паперів.
13. Сфера, в якій виникають відносини власності, здійснюється вільний обіг цінних паперів між різними секторами економіки, формуються фінансові джерела економічного зростання, концентруються і розподіляються інвестиційні ресурси, створюються умови для доброзичливої конкуренції й обмеження монополізму.
14. Письмове абстрактне й безспірне зобов'язання позичальника сплатити після настання терміну визначену суму грошей власникові векселя.
15. Процес залучення коштів у грошовій формі на умовах повернення, платності й строковості.

- а) Цінний папір;**
- б) акція;**
- в) акція звичайна;**
- г) акція привілейована;**

- д) облігація;
- є) портфель цінних паперів;
- ж) сертифікат;
- з) дивіденд;
- і) котирування;
- к) опціон;
- л) ринок кредитних ресурсів;
- м) фондовий ринок;
- н) емітенти цінних паперів;
- о) інвестори;
- п) вексель;

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Привілейована акція не дає права голосу, її власник не бере участі в керуванні компанією.
2. Цінний папір — це безвідкличне свідчення емітента про те, що він узяв на себе зобов'язання перед інвестором.
3. Емітент має право в односторонньому порядку без згоди інвестора відкликати цінний папір.
4. Інвестор не зобов'язаний підтверджувати будь-якими іншими документами свої права, що випливають з факту володіння цінним папером.
5. Боргові цінні папери засвідчують відносини або співволодіння пайової участі у процесі формування статутного капіталу та розподілу прибутку.
6. Залежно від мети випуску цінні папери поділяються на фондові й комерційні.
7. Вексель має обов'язкові реквізити, серед яких вирізняють вексельну мітку.
8. Максимальний термін дії опціону становить дев'ять місяців.
9. Дивіденди з акцій, що перебувають на балансі акціонерного товариства, не виплачуються.
10. Привілейовані акції можуть випускатися на суму, що становить 15 % статутного капіталу.
11. Акціонерне товариство може випускати акції для покриття збитків, пов'язаних із його господарською діяльністю.
12. Акціонерне товариство може випускати облігації на повну суму статутного капіталу.
13. Власник опціону має за ним зобов'язання.
14. Облігації на пред'явника дають їх власникові право на участь у керуванні підприємством.
15. Форвардний контракт може бути ліквідований в односторонньому порядку.

ТЕМА 14 МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

Питання до семінарського заняття

1. Сутність і призначення міжнародних фінансів.
2. Фінансова діяльність міжнародних організацій (ООН та ЄС).
3. Міжнародні фінансові інституції, їх завдання і сфери діяльності:
 - а) Міжнародний валютний фонд (МВФ);
 - б) Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР);
 - в) Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР);
 - г) інші міжнародні фінансові інституції.
4. Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями та міжнародними фінансовими інституціями.

Питання для самостійного опрацювання

1. Спільні з іноземними учасниками підприємства як форма міжнародної економічної співпраці.

2. Правові норми регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
3. Міжнародний фінансовий ринок:
 - а) валютний ринок;
 - б) міжнародний ринок кредитних ресурсів;
 - в) міжнародний ринок цінних паперів.

Основні терміни і поняття

До кожного з перелічених визначень доберіть відповідний термін або поняття:

1. Здатність однієї валюти обмінюватися на іншу.
2. Грошові знаки іноземних держав, а також кредитні та платіжні документи в іноземних грошових одиницях, які використовуються в міжнародних розрахунках.
3. Валюта, за допомогою якої здійснюються розрахунки, а також повертаються кредити й борги.
4. Форма організації валютних відносин країни, закріплена національним законодавством, як складова грошової системи країни.
5. Діяльність держави й уповноважених нею органів, спрямована на регламентацію міжнародних розрахунків і порядку здійснення операцій з валютними цінностями.
6. Ціна, що сплачується в національній валюті за одиницю іноземної валюти
7. Ситуація, за якої для купівлі одиниці якої-небудь іноземної валюти потрібно затратити більше одиниць національної валюти, ніж раніше.
8. Ситуація, коли для купівлі одиниці якої-небудь іноземної валюти слід витратити менше одиниць національної валюти, ніж раніше.
9. Курс валюти, що визначається попитом на іноземні гроші та їх пропозицією і може вільно підвищуватися або знижуватися.
10. Валюта, порівняно з якою котируються інші валюти в певній країні або фінансовому центрі.
11. Курс валюти, вільне підвищення або зниження якого не допускається.
12. Форма організації міжнародних валютних відносин.
13. Обмінний валютний курс, зафіксований під час підписання угоди.
14. Офіційні запаси валюти в центральному банку, фінансових установах країни або міжнародних валютно-кредитних організаціях.
15. Документ, що відображає всі операції з коштами, які обслуговують зовнішньоекономічні зв'язки країни.
 - а) *Світова валютна система;*
 - б) *національна валютна система;*
 - в) *валюта;*
 - г) *валютне регулювання;*
 - д) *валютний курс;*
 - е) *гнучкий валютний курс;*
 - ж) *фіксований валютний курс;*
 - з) *гарантований валютний курс;*
 - і) *базисна валюта;*
 - к) *конвертованість валют;*
 - л) *знецінення національної валюти;*
 - м) *подорожчання національної валюти;*
 - н) *валютні резерви;*
 - о) *валюта платежу;*
 - п) *платіжний баланс.*

Правильно / неправильно

Визначте, правильні (п) чи неправильні (н) твердження.

1. Світова валютна система ґрунтується на функції світових грошей.
2. Світова валютна система функціонує на основі національних валютних систем.
3. Стан валюти держави не залежить від стану її економіки.

4. Якщо ціна гривні в доларах знижується, кажуть, що долар знецінився стосовно гривні.

5. У процесі зменшення курсу національної валюти щодо валют інших країн у вигаши виявляються імпортери.

6. Політика дисконтної ставки центрального банку є методом прямого регулювання валютного курсу.

7. Валютні інтервенції на зовнішніх валютних ринках — це метод непрямого регулювання валютного курсу.

8. Продаж Центральним банком національної валюти на зовнішніх валютних ринках сприяє збільшенню обмінного курсу.

9. Система гнучких валютних курсів може впливати на внутрішню економіку, зумовлювати скорочення зовнішньої торгівлі й обсягу інвестицій за кордоном.

10. З 1971 р. у світовій економіці діє система фіксованих валютних курсів.

11. Ревальвація здійснюється як законодавче збільшення валютного курсу.

12. Девальвація- за своїми економічними наслідками не вигідна, оскільки призводить до зменшення виторгу в національній валюті.

13. Для Світового банку пріоритетними є зміни, що стосуються безпосередньо виробництва і не торкаються бюджетної сфери.

14. Європейський банк реконструкції та розвитку створений спеціально для надання допомоги країнам Східної Європи і республікам колишнього СРСР.

15. У процесі взаємодії зі Світовим банком країна втрачає контроль над своїм виробництвом.

Критерії оцінювання практичних завдань:

I. Основні терміни і поняття – 1 бал

II. Правильно / неправильно – 1 бал

Усна відповідь на практичному занятті – 1- 3 бали

Залік – 60 балів

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азаренкова Г.М. Фінанси : [практикум] / Г.М. Азаренкова, І.І. Борисенко . — К.: Знання, 2008. — 279с.
2. Азаров М. Я. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету / [М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, Т.І. Єфименко, В.Л. Андрущенко, Н.М. Бабіч.]; Микола Янович Азаров (голова ред.кол.). — К. : НДФІ, 2004. — 712с.
3. Артус М.М. Фінанси : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / М.М. Артус. — К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2005. — 197с.
4. Базилевич В.Д. Державні фінанси : [навч. посібник] / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик; [Віктор Дмитрович Базилевич (заг.ред.)]. — [2-ге вид., доп. і перероб.]. — К.: Атіка, 2012. — 368с.
5. Бедь В.В. Фінанси : навч.-метод. посібник для самост. вивчення дисципліни / В.В. Бедь, Ю.М. Когут. — К. : МАУП, 2004. — 168с.
6. Близнюк О.П. Ринок фінансових послуг / О.П. Близнюк, В.А. Тупчій. — Харків: ХДУХТ, 2011. — 341с.
7. Бойцун Н.Є., Стукало Н.В. Міжнародні фінанси : навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / Н.Є. Бойцун, Н.В. Стукало. — Д. : АРТ-ПРЕС, 2004. — 326с.
8. Буднік М.М. Фінансовий ринок : [навч. посібник] / М.М. Буднік, Л.С. Мартюшева, Н.В. Сабліна. — Х.: ХНЕУ, 2011. — 432с.
9. Буряк П.Ю. Податкова система: теорія і практика застосування активних методів навчання / П.Ю.Буряк, К.Ф.Беркита, Б.П.Ярема. — К. : Професіонал, 2004. — 171 с.

10. Василенко Л.І., Василенко А.В. Фінанси : [навч. посібник] / Київський національний торговельно-економічний ун-т / Л.І. Василенко, А.В. Василенко. — К., 2004. — 200 с.
11. Василик О.Д. Державні фінанси України : [підруч. для студ. екон. спец. ВНЗ] / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. — [вид. 2-ге, перероб. та доп.]. — К.: Центр навчальної літератури, 2011. — 606 с.
12. Васильєва В. В. Фінансовий ринок : [навч. посібник] / В. В. Васильєва, О. Р. Васильченко. — Донецьк : Норд-Прес, 2007. — 403с.
13. Вахович І.М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізми реалізації : [монографія] / І.М. Вахович.— Луцьк : Надстир'я, 2007. — 496 с.
14. Величко О.В. Фінанси : навч.-метод. посібник для студ. екон. спец. вищ. навч. закладів / О.В.Величко, О.В. Якуніна. — Луганськ : Альма-матер, 2006. — 250с.
15. Внукова Н.М. Ринок фінансових послуг / Н.М. Внукова. — Харків : ВД «Інжек», 2004. — 232с.
16. Внукова Н.М. Соціальне страхування : [навч. посібник] / Н.М.Внукова, Н.В.Кузьминчук. — К. : Кондор, 2006. — 352 с.
17. Герасимчук З.В. Фінансова політика сталого розвитку регіону / Герасимчук З.В., Вахович І.М., Камінська І.М. — Луцьк : Надстир'я, 2006. — 218с.
18. Данілов О.Д. Фінанси у запитаннях і відповідях : [навч. посібник] / О.Д. Данілов, Д.М. Серебрянський. — [2-ге вид., перероб. і доп.]. — К. : КНТ, 2008. — 523с.
19. Демиденко Л.М. Податкова система : [навчальний посібник] / Л.М. Демиденко, Ю.Л.Субботович. — К.: Знання-Прес, 2010. — 181 с.
20. Деева Н.М. Державні фінанси і бюджетний процес : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Н.М. Деева. — Д. : ДРІДУ НАДУ, 2006. — 260с.
21. Довгалюк В.І. Податкова система : [навчальний посібник] / В.І.Довгалюк, Ю.Ю. Єрмоленко.- К.:ЦУЛ, — 2007. — 360 с.
22. Зайчикова В.В. Місцеві фінанси України та європейських країн / В.В. Зайчикова. — К. : НДФІ, 2007. — 299с.
23. Законодавче забезпечення соціального страхування в Україні : [навч. посібник]; під ред. О.В.Криченко. — Львів, видавництво університету «Львівська політехніка», 2007. — 643 с.
24. Зятковський І.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : [навч. посібник]/ І.В Зятковський, Л. І.Зятковська, М. В.Романів. — Чернівці : Золоті литаври : Західноукраїнський економіко-правничий ун-т, 2007. — 274с.
25. Іванов Ю.Б.Податкова система: підручник / Ю.Б.Іванов, А.І.Крисоватий, О.М.Десятник. — Київ: «Атіка», 2006. — 920 с.
26. Карлін М.І. Фінансова система України : [навч. посіб.] / М.І. Карлін. — К. : Знання, 2007. — 324с.
27. Карлін М.І. Державні фінанси України : [навчальний посібник] / М.І. Карлін. — К. : Знання, 2008. — 349с.
28. Карлін М.І. Фінанси України та сусідніх держав : [навч. посібник] / М.І. Карлін. — К. : Знання, 2007. — 589с.
29. Кардаш, В. Я. Товарна інноваційна політика: підручник / В. Я. Кардаш, І. А. Павленко, О. К. Шафалюк. — К.: КНЕУ, 2010. — 266с.
30. Ковбасюк Ю.В. Державні фінанси: теоретико-організаційні аспекти : [навч. посіб.]/ Ю.В. Ковбасюк. — К. : КИЙ, 2007. — 260с.
31. Лачкова Л.І. Фінанси / Л.І. Лачкова, О.П. Близнюк. — Харків : ХДУХТ, 2004. — 312 с.
32. Лисенков Ю.М. Міжнародні фінанси : [навч. посіб. для дистанц. форми навч.] / Ю.М. Лисенков, О.А. Іващенко, О.В. Музиченко. — К. : Університет "Україна", 2007. — 211с.
33. Місцеві фінанси : [підручник] / (О.П. Кириленко, О.Р. Квасовський., А.В. Лучка); під ред. О.П. Кириленко. — К. : Знання, 2006. — 677с.
34. Нестеренко А.С. Місцеві фінанси в Україні : навч.- метод. посіб. / А.С.

Нестеренко. — О. : Юридична література, 2010. — 106с.

35. Оспіщев В.І. Міжнародні фінанси : [навч. посібник] / В.І. Оспіщев, О.П. Близнюк, В.В. Кривошей. — К. : Знання, 2012. — 335с.

36. Оспіщев В.І. Ринок фінансових послуг / В.І. Оспіщев, О.П. Близнюк, В.А. Тупчий. — Харків: ХДУХТ, 2007. — 314с.

37. Поважний О.С. Фінанси : навч.-метод. посібник / О.С. Поважний, Л.М. Волощенко, А.Л. Свечкіна. — Донецьк : ДонДУУ, 2008. — 203с.

38. Рудюк Л.В. Фінанси : [навч. посіб. для дистанц. навч.]/ Л.В. Рудюк. — [2.вид., перероб. і доп.]. — К. : Університет "Україна", 2007. — 269с.

39. Стеців Л.П. Фінанси : [навч. посіб.] / Л.П. Стеців, О.І. Копилук. — К. : Знання, 2007. — 235с.

40. Суторміна В.М. Фінансовий ринок : навч.-метод. посібник для самот. вивчення дисципліни / В.М. Суторміна, Н.В. Дегтярьова. — [вид. 2-ге]. — К. : КНЕУ, 2008. — 176с.

41. Фінанси : [навч. посіб.] / В.С.Загорський, О.Д.Вовчак, І.Г.Благун, І.Р.Чуй. — К.: Знання, 2006. — 247 с. — 226с.

42. Фінанси : навчальний посібник / [В.І. Оспіщев, Л.І. Лачкова, О.П. Близнюк та ін.]. — К.: «Знання», 2006. — 354с.

43. Фінанси : навчальний посібник / [В.І. Оспіщев, Л.І. Лачкова, О.П. Близнюк та ін.]. — [2-ге вид., для екон. спеціальностей на 5 кредитів]. — К. : «Знання», 2012. — 322 с.

44. Фінанси: навчальний посібник / [під редакцією проф. В.І. Оспіщева]. — К.: «Знання», 2008. — 412с.

45. Фінанси : [навч. посібник] / (О.П. Близнюк, Л.І. Лачкова, В.І. Оспіщев, І.В. Бубенко, В.В. Кривошей.); под. ред. В.І. Оспіщева. — К.: Знання, 2006. — 415с.

46. Фінанси: курс для фінансистів : [навч.посібник] / (В.І. Оспіщев, О.П. Близнюк., Л.І. Лачкова та ін.). — К. : Знання, 2008. — 567с.

47. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / [Л.О.Омелянович., О.В. Чайковська., Г. Є. Долматова та ін.]. — [2-ге вид., перероб. і доп.]. — Донецьк : ДонНУЕТ: Донецький національний ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, 2008. — 281с.

48. Шелудько В.М. Фінансовий ринок : підручник / В.М. Шелудько. — [2-ге вид., стер.]. — К. : Знання, 2008. — 535с.

49. Школьник І.О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку : [монографія] / І.О. Школьник. — Суми : Мрія, 2008. — 348с.

50. Юрій С.І. Соціальне страхування : [навч. посібник] /С.І.Юрій. — К.: Кондор, 2012 — 462 с.

Навчальне видання

ФІНАНСИ

Методичні рекомендації

Укладач: Г.М. **Рябенко** – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
Миколаївський національний аграрний університет;

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк.2.

Тираж 50 прим. Зам. № ____

Надруковано в видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Паризької Комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.